

Årsberetning 2020 – Groruddalen Kirkeakademi

Styresammensetning før årsmøtet:

Leder:
Jon Gunnar Jørgensen
Styremedlemmer:
Henrik Mohn, nestleder
Carsten Schuerhoff, sekretær
Vibeke Bergsjø Aas
Anne-Grete Kvanvig
Varamedlemmer:
Gunnar Grønlund
Berit Strand

Styresammensetning etter årsmøtet:

Leder:
Jon Gunnar Jørgensen
Styremedlemmer:
Sophie Panknin, nestleder
Carsten Schuerhoff, sekretær
Vibeke Bergsjø Aas
Elise Gillebo Skredsvig
Varamedlemmer:
Henrik Mohn
Berit Strand

Astrid Grimm var kasserer og John Wiker revisor også dette året. Valgkomite i 2020–21 er Frøydis Indgjerdingen og Anne Grete Kvanvig.

Styret hadde i 2020 seks styremøter: 15.1., 5.3., 26.3., 16.9., 15.10., 18.11. Møtene den 26.3. og 18.11 ble holdt digitalt.

Året 2020 ble sterkt preget av koronasituasjonen og smittevernstiltakene som ble innført i mars 2020.

Årsmøtet i Norske Kirkeakademier måtte avholdes via e-post og elektronisk stemmegiving pga. korona-situasjonen. Det ble ikke avholdt noe fysisk eller digitalt møte. Avstemninger foregikk med e-post, og Jon Gunnar Jørgensen representerte GKA med stemmerett..

Medlemstall pr 31. desember 2019 var 90. Den 31.12. 2020 var medlemstallet 88 pluss ett organisasjonsmedlem. En del av medlemmene er inaktive og betaler ikke medlemsavgift, men antall kontingentenheter betalt i 2020 er 52, og dette er en betydelig forbedring siden forrige år, da antallet var 13. 13 medlemmer har i år betalt flere kontingentenheter, dvs for mer enn ett år, og det er selvsagt en grunn til den store økningen

Medlemsmøter

Det var som vanlig planlagt 4 medlemsmøter våren 2020:

28. januar. Laila Riksaasen Dahl: Klimaendringene – en prøvesten på vår solidaritet (Fossum kirke)

25. februar. Henrik Syse: Krig og fred – kan det noen gang være riktig å bruke våpenmakt? (Rødtvet kirke)

24. mars. Kristin B. Aavitsland: Den hellige byen – Jerusalem i Norge gjennom 1000 år (Furuset kirke)

5. mai. Carsten Schuerhoff: Stedegengjøring – et avgjørende aspekt ved folkekirken (Haugerud kirke)

De første to møtene ble gjennomført etter planen, men de to siste kunne ikke gjennomføres pga. koronasituasjonen. Møtet med Carsten Schuerhoff og årsmøtet ble gjennomført lørdag 29. august i Haugerud kirke, og møtet med Kristin B. Aavitsland ble gjennomført 20. oktober i Furuset kirke. Møtene ble avvirket i samsvar med gjeldende smittevernråd.

I tillegg til de to utsatte møtene hadde vi planlagt to medlemsmøter høsten 2020:

22. september. Berit Hagen Agøy: Kristne palestinere (i tilknytning til Kirkeuka for fred i Palestina) (Stovner kirke)

24. november. Gunnar Stålsett: Når rett ble urett (Hasle kirke)

Møtet den 22. september ble gjennomført med smittevernstiltak, mens møtet den 24. november dessverre måtte avlyses pga. smittesituasjonen.

Møtene i 2020 (for mer utførlige møtereferater, se foreningens hjemmeside)

28. januar. Laila Riksaasen Dahl: Klimaendringene – en prøvesten på vår solidaritet (Fossum kirke).

Riksaasen Dahl var opptatt av solidaritet og minnet om at ordet kommer av *insolidum* (for det hele). Hun avledet en forståelse av solidaritet som vårt ansvar for naturen og hele menneskeheten og fant en bibelsk begrunnelse i 1 Mos 2 og i 1 Mos 1. Vi skal passe hagen og vi skal råde, men det å råde sikter ikke mot å herske, men mot å pleie. Således trenger vi heller ikke en ny etikk, men vi må revitalisere den vi har og tilpasse den nye tider.

Biskopen understreket at kirkelederne ikke er politikere, «men vi er velgere og utøver ansvar gjennom det.» Hun minnet også om at Den norske kirke har tatt ansvar gjennom vedtak på Kirkemøtet 1995 og Bispemøtet 2007 hvor biskop Odd Bondevik formet de pregnante setningene: «Det haster. Det koster. Det nytter.»

Det er viktig at klimaet står på dagsorden. Det er inspirerende at EU faktisk har klart å redusere sine utslipp. Da må dette også gå an for Norge. Oljeproduksjonen bør fases ut og levestandarden må kobles fra tanken om stadig vekst. Forbruket må samlet sett ned.

Solidaritet fører til en tilnærming til livet, til skaperverket og til verden, naturen og menneskeheten som er preget av likevekt. Ideen om likevekt og solidaritet må fremmes nedenfra, som en folkebevegelse, det er velgerne som må sette politikerne i stand til å ta gode og riktige valg.

Biskopen ledet selv den liturgiske samlingen til slutt.

29 deltakere

Henrik Mohn ledet møtet.

25. februar. Henrik Syse: Krig og fred – kan det noen gang være riktig å bruke våpenmakt? (Rødtvet kirke)

Spørsmålet om krig, fred og ikke-vold har fulgt de kristne siden Jesu tid og det fins ingen enkle svar på dette dilemmaet. Henrik Syse minnet om forskjellige tradisjoner alt i urkirken, han skjelnet mellom Matt 5–7 og Rom 13 og minnet om at kristendommen som statsreligion i Romerriket var preget av vilje til kompromiss. Dette skjedde ved å vise til Jesu sinnelag og ved å understreke at den rettferdige krig er den nødvendige krig (Augustin).

Krigen ble siden fremstilt som ærerik eller som elendighet, men uansett er fred det man ønsker. Negativ fred (fravær av vold) alene er ikke nok, det trengs en positiv fred som bygger opp under sameksistens. Den er avhengig av at folk vil lytte til hverandre og akseptere felles regler.

Nobels fredspris er preget av en forståelse av positiv fred som kan oppnås gjennom felles anstrengelser, vel vitende om at freds- og forsoningsprosesser tar tid og er steds- og situasjonsavhengige. *Hybris* er imidlertid en fare: de som ønsker å skape fred, kan risikere å gjøre seg selv til Gud – de som vil skape den endelige freden på jorden, har ofte stått ansvarlige for store overgrep. Den endelige freden er forbeholdt det hinsidige.

Kan da våpenmakt overhode forsvarer? På den ene siden vil *pasifisten* hevde at etikk og krig hører sammen, derfor er krig alltid feil. *Realisten* vil derimot hevde at etikk og krig ikke hører sammen, fordi etikk er knyttet til hverdagen, mens krig er utenfor det normale. I midten plasseres da ideen om *den rettferdige krigen*, som ikke er rett, men heller ikke til å unngå. Rettferdig krig-tradisjonen mener at krigføring er underlagt moralske regler.

Ut fra Michael Walzers dictum *There are rules in war* satte Syse opp noen kriterier for rettferdig krig:

ius ad bellum (før krigen):

- Rett autoritet (hvem tar avgjørelsen?)
- Rettferdig grunn
- Rett intensjon
- Proporsjonalitet
- Siste utvei
- Håp om å lykkes
- Relativ rettferdighet

ius in bello (i krigen):

- Distinksjon/differensiering:
  - Skille mellom legitime og illegitime mål
  - Skille mellom sivile og ikke-sivile mål
- Proporsjonalitet
- Mala in se (noe er galt i seg selv og dermed alltid uakseptabelt, f.eks. tortur)

ius post bello (etter krigen):

- Rett autoritet må bygges
- Sikkerhet må ivaretas

- Forsoning må begynne

Tone Marie Falch ledet den liturgiske avslutningen i kirkerommet.

Berit Strand ledet møtet

50 tilhørere

29. august. Carsten Schuerhoff: Stedegengjøring – et avgjørende aspekt ved folkekirken (Haugerud kirke)

Før Schuerhoff begynte sitt foredrag, ble det avholdt årsmøte for GKA (se eget referat).

Schuerhoff tok utgangspunkt i at folk opplever forskjellige (liturgiske) former og arrangementer som kirken tilbyr ulikt. Hans analyse av disse forskjellige erfaringene bygger på resepsjon av en empirisk orientert liturgivitenskap og teorier om sted og rom.

Med hjelp av historisk-systematiske problemhorisonter, som Schuerhoff presenterte i korte ordelag (Kultur i endring/teologi og bykontekst, (Folke-)kirke og reformen av gudstjenestelivet i Den norske kirke), fokuserte han på en analyse av mottakelsen av gudstjenestereformen i et spesifikt bymiljø (Groruddalen). Dette ble så koblet til overordnede, grunnleggende spørsmål om kirketeori.

Schuerhoff la vekt på en ny-formatering av begrepet *stedegengjøring*, som han kommer fram til nettopp gjennom empiriske analyser. Dette gjør det mulig og formålstjenlig å «lokalisere» gudstjeneste og kirke i en konkret sammenheng, men også å se en stadig prosess av stedegengjøring som teoretisk utfordring til å forstå både gudstjeneste og kirke mer generelt.

Schuerhoff ledet en liturgisk avslutning i kirkerommet.

Jon Gunnar Jørgensen ledet møtet

35 tilhørere

22. september. Berit Hagen Agøy: Kristne palestinere (i tilknytning til Kirkeuka for fred i Palestina) (Stovner kirke)

Berit Agøy påpekte at konflikten i bunn og grunn handler om kontroll over land- og særlig vannressurser. Dette viser seg i hverdagen, som for palestinerne er uforutsigbar, preget av hån og diskriminering. I Israel er 20 % av befolkningen ikkejødisk. Her ligger koplingen til rettighetsspørsmålet, for rettigheter er knyttet til det å være jøde. Dette er grunnen til at flere anklager Israel for apartheid.

Agøy viste så til at antallet kristne ikke nødvendigvis minker, unntaket er Tyrkia, men de utgjør en synkende andel av befolkningen, fra ca. 25 % rett etter 1. verdenskrig til under 5 % i dag. Det er ikke først og fremst muslimsk diskriminering som fører til avtagende tall, selv om dette så klart finnes og er tilfelle. De kristne i Midtøsten tilhører oftest middelklassen, i

motsetning til f.eks. India hvor 90 % av de kristne tilhører gruppen av de kasteløse. Den norske kirke opptatt av disse spørsmålene fordi Midtøsten er kristendommens vugge og at de kristne står på begge sider av konflikten, kristen tro brukes og misbrukes på begge sider.

Kirkene i Midtøsten stå overfor store utfordringer. Kirkene er gjerne forkjempere for demokrati og fred nedenfra, de representerer en moderat stemme, mens kirkeledelsen er patriarkalsk og står fjernt fra grasrota; det er ungdomsopprør på trappene flere steder. Kjønn, demokrati og tilpasning til den demokratiske situasjonen er betydelige utfordringer.

I ropet etter tydeligere støtte til de kristne i Midtøsten blir det oversett at de kristne ikke er en ensartet gruppe. Noen støtter al-Assad, andre støtter Netanyahu osv. Å påpeke at de kristne blir forfulgt, setter en upresis merkelapp på et mangfoldig fenomen. Ved å støtte skolene kan kirkene yte viktige bidrag til sivilsamfunnet, vi kan støtte bestrebelser for ordinasjon av kvinner, vi kan støtte menighetsarbeid, gudstjeneste- og barnarbeid og ikke minst diakonien.

Vi kan rette fokus på utfordringene, f.eks. gjennom ledsagerprogrammet til Kirkens Verdensråd og gjennom Kirkekuka for fred i Palestina og Israel.

Den liturgiske avslutningen ble ledet av sokneprest Elin Lunde.

Henrik Mohn ledet møtet.

11 tilhørere

20. oktober

Kristin B. Aavitsland: Den hellige byen – Jerusalem i Norge gjennom 1000 år (Furuset kirke)

I middelalderen ble Bibelens tekster lest som et frelseshistorisk forløp, fra det rurale til det urbane paradiset, fra hagen i Eden til byen Jerusalem. Underliggende var en firfoldig fortolkningslære (quator sensus scripturae). Det himmelske Jerusalem kunne beskrives

1. historisk (som Jesu by, som jødernes hovedstad ...),
2. allegorisk (som kirka, som gudsfolket ...),
3. moralsk (som den enkelte kristensjel, jfr. at Paulus beskriver kroppen som tempel) og
4. eskatologisk (som himmel, som det evige liv).

Aavitsland viste med en rekke eksempler hvordan oppfatningen av Jerusalem har gjort seg gjeldende i norsk kulturhistorie. Vi besøkte Urnes stavkirke fra 1100-tallet med den eldste Golgatagrappa i Europa, Den var med på å forflytte de besøkende til Jerusalem, også fordi hvert kirkebygg skulle avbilde tempelet i Jerusalem. Det Jerusalem som vises på et maleri fra 1660-tallet som henger i kirka minner både om at Gud bor i byen og om eneveldet som samfunnsorden, også i Guds by.

Rett nedenfor stavkirka står Ornes bedehus fra 1950-tallet. Også denne arkitekturen peker mot Jerusalem. Bedehuset, som Jesu bønnens hus, er samlingspunktet for disiplene. Altertavla

viser Jesus ved fjorden, Jesus redder den bortkomne sauene ved en kjent klippe ved fjorden – bibelhistorien og landskapet glir inn i hverandre.

Aavitsland avsluttet med tre konkrete eksempler.

1. Betydningen av St. Olav og hans forbindelser til Det hellige land og den hellige byen
2. Den akustiske formidlingen av lov og evangelium ble framtrædende ved reformasjonen. Ikke det fysiske, men ord fra Wittenberg ble styrende. Den sanne religionen, det sanne Jerusalem var der hvor ordet ble forkynt klart og rent. Jerusalem kunne være hvor som helst – og dette ble igjen hentet inn gjennom byens topografi (Akershus og kvadraturen speilet Sion og Jerusalem). Bybranner ble tolket som analogi til ødeleggelsen av Jerusalem 70 e.Kr. – det jødiske folket ble sendt inn i diasporaen grunnet manglende tro, slik brant nå byer ned som straff for manglende tro.
3. Pietismen. Jerusalem var nå å finne i hjertet til vennene som samlet seg: Der hvor to eller tre er samlet, der er det nye tempelet, det nye Jerusalem kan ventes. Med konventikkelplassen fra 1842 kom bedehusene, ikke høyreiste bygg, men små forsamlingslokaler som gjennom sine navn hentet inn det hellige og den hellige topografien, men Jerusalem ble ikke brukt som navn på bedehus, for Jerusalem var dømt og ødelagt, mens de andre byene ble velsignet med Jesu nærvær.

Den liturgiske avslutningen ble ledet av Carsten Schuerhoff

Jon Gunnar Jørgensen ledet møtet

12 tilhørere

Oslo, 7.5. 2021

Jon Gunnar Jørgensen (leder)